

Y Gwir Anrh/ Rt Hon Vaughan Gething AS/MS
Prif Weinidog Cymru/First Minister of Wales

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Mr David Rees AS
Cadeirydd,
Y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog
Senedd Cymru
Bae Caerdydd,
Caerdydd,
CF99 1SN

6 Mehefin 2024

Annwyl Cadeirydd,

Y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog

Ysgrifennaf mewn ymateb i'ch llythyr dyddiedig 9 Mai yn dilyn y sesiwn graffu ddiweddar ar blant a phobl ifanc â phrofiad o fod mewn gofal. Roeddwn yn falch iawn o gael trafodaeth gyda'r Pwyllgor am y maes pwysig iawn hwn ac yn enwedig gan fod plant a phobl ifanc â phrofiad o fod mewn gofal yn gallu bod yn bresennol i weld y drafodaeth drostynt eu hunain.

Mae atodiad A ynghlwm yn darparu ymatebion i gwestiynau'r Pwyllgor a amlinellwyd yn eich llythyr. Bydd yr ymatebion yn dangos bod cynnydd sylweddol eisoes wedi'i wneud drwy'r Rhaglen Trawsnewid Gwasanaethau Plant gyfredol. Rwy'n cydnabod mai taith yw hon a dyma fan cychwyn y daith honno. Byddwn yn mynd ati'n barhaus i adolygu a diweddarau ein gwaith er mwyn sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â'r pryderon a nodwyd gan bobl ifanc gan sicrhau ar yr un pryd bod ein gwaith yn gydnaws â'n Cynllun Plant a Phobl Ifanc. Byddwch yn ymwybodol bod yr elfennau amrywiol o waith sydd ar y gweill ar wahanol gamau o ran eu haeddfedrwydd, ac rwy'n hyderus y byddant yn sicrhau gwell canlyniadau i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

Edrychaf ymlaen at ein trafodaeth ar 12 Gorffennaf.

Yn gywir,

VAUGHAN GETHING

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Gwybodaeth ychwanegol am blant â phrofiad fod mewn gofal

Y cynnydd yn nifer y plant mewn gofal

Pa gamau ychwanegol mae eich llywodraeth yn bwriadu eu cymryd er mwyn gostwng – mewn modd diogel – nifer y plant sy'n mynd i ofal, o ystyried nad yw'r buddsoddiad a'r dulliau presennol wedi gwrthdroi'r cynnydd, hyd yn hyn.

Rydw i, fel fy rhagflaenydd, wedi ymrwymo'n gadarn i gyflawni ein huchelgais i drawsnewid gwasanaethau cymdeithasol i blant, pobl ifanc, a'u teuluoedd ledled Cymru gan wneud popeth o fewn ein gallu i helpu teuluoedd i barhau i ofalu am eu plant eu hunain yn llwyddiannus. Rwyf i a phob un o Weinidogion Cymru yn rhannu'r brwdfrydedd i wneud y newid sylweddol sydd yn amlwg ei angen.

Rwy'n cydnabod bod nifer y plant mewn gofal wedi aros yr un fath. Byddwch yn gwerthfawrogi bod yr ychydig flynyddoedd diwethaf wedi bod yn gyfnod anodd a heriol i Wasanaethau Plant ar ôl Covid. Bu'n rhaid i ni flaenoriaethau a chraffu ar y ffordd orau o wario ein harian gan ystyried y sefyllfa ariannol sy'n ein hwynebu a'r argyfwng costau byw yn y DU. Mae hyn wedi arwain hefyd at heriau ariannol a heriau o ran y gweithlu i awdurdodau lleol.

Rydym yn gweithio i fynd i'r afael â'r heriau hyn drwy'r Rhaglen Trawsnewid gyfredol ar gyfer Gwasanaethau Plant. Mae'r Rhaglen wedi gwneud cynnydd sylweddol, ond rydym ar daith a gwyddom na fydd y newid yn digwydd dros nos. Dim ond rhai o'r camau sy'n cael eu cymryd a restrir isod; camau a fydd, yn fy marn i, yn gostwng – mewn modd diogel – nifer y plant sy'n mynd i ofal.

Rydym yn parhau â'n gwaith i sicrhau bod profiad bywyd plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal wrth wraidd popeth rydym wedi'i wneud ac yn parhau i'w wneud. Byddwn yn parhau i gydweithio'n agos â Voices from Care ar yr Uwchgynadleddau ar gyfer Pobl Sy'n Gadael Gofal. Mae'r Uwchgynadleddau hyn wedi rhoi cyfle i Weinidogion glywed yn uniongyrchol gan blant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal am eu profiadau a'u barn ar ba newidiadau y mae angen eu gwneud.

Rydym yn bwrw ymlaen â'r gwaith o gyflawni'r ymrwymadau a nodir yn natganiad yr Uwchgynhadledd Profiad o Ofal, y cyntaf o'i fath yn y DU. Mae'r Gweinidog Gofal Cymdeithasol a minnau wedi ymrwymo i gyflawni'r weledigaeth a amlinellwyd gan y llysgenhadon ifanc.

Mae ein Grŵp Cyflawni ar gyfer Trawsnewid wedi'i sefydlu ers dros flwyddyn ac mae'n cael ei gadeirio gan Jonathan Griffiths, sef ein harweinydd Trawsnewid ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol oedolion a phlant. Mae aelodaeth y Grŵp yn cynnwys cynrychiolaeth o bobl ifanc â phrofiad o fod mewn gofal. Mae'r Grŵp yn bwrw ymlaen â dwy ffordd waith - un yn canolbwyntio ar ddata a metrigau a'r ail yn edrych ar gymorth ac atal cynnar sy'n cyd-fynd â themâu o adroddiad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, "Os nad nawr, pryd?".

Gan gyd-fynd â'r thema cymorth ac atal cynnar, mae'r gwasanaeth eirioli i rieni yn cefnogi rhieni i ymgysylltu mewn ffordd gadarnhaol â gweithwyr cymdeithasol, sefydliadau'r trydydd sector, llysoedd teulu a gweithwyr proffesiynol eraill i ddatrys materion sy'n cael effaith negyddol ar eu teulu. Rydym yn buddsoddi £1.6 miliwn o gyllid yn ystod tymor cyfredol y Senedd drwy'r Gronfa Newid ar gyfer Plant sydd â Phrofiad o Ofal i gynyddu prosiectau presennol Eirioli i Rien i rhanbarthol ac er mwyn sicrhau bod gwasanaethau newydd yn

cael eu sefydlu ym mhob un o'r saith rhanbarth yng Nghymru fel rhan o waith lledaenu yn genedlaethol.

Mae gwaith yn mynd rhagddo'n gadarn i ddatblygu a chyflwyno Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol. Y Fframwaith fydd y gyfres gyntaf o safonau cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau plant yng Nghymru, a bydd wedi'i osod ochr yn ochr â gweithdrefnau Cymru gyfan eraill fel gweithdrefnau diogelu Cymru Gyfan. Trefnwyd proses ymgysylltu ar gyfer y 6 safon gyntaf yn gynharach eleni ac ar ôl ystyried yr adborth a gafwyd, rydym bellach yn datblygu drafft llawn o'r Fframwaith ar gyfer ymgysylltu parhaus ac yn gobeithio cyhoeddi Fframwaith llawn, i'w roi ar waith, erbyn diwedd y flwyddyn.

Rydym yn bwrw ymlaen â'n hymrwymiad i ddileu elw o'r maes gofal ac wedi cyflwyno deddfwriaeth i gyflawni hyn. Mae dileu yn llawer mwy na modelau perchnogaeth ac elw, mae'n ymwneud ag adeiladu gwytnwch yn y sector, diwallu anghenion gofal a chymorth ein pobl ifanc yn y ffordd orau, eu cadw yn eu cymunedau a gwneud popeth o fewn ein gallu i'w cefnogi i fod gyda'u teuluoedd.

Lansiwyd y Siarter Rhianta Corfforaethol ym mis Medi y llynedd. Hyd yma, mae 40 o sefydliadau wedi cofrestru gan gynnwys Llywodraeth Cymru a Gweinidogion Cymru. Rydym yn parhau i annog pob corff cyhoeddus yn ogystal â chyrrff preifat a'r trydydd sector ledled Cymru i gofrestru a dod yn Rhieni Corfforaethol.

Rhwng 2021 a 2023, fe wnaeth 15 prosiect ar hyd a lled pob rhanbarth yng Nghymru ddefnyddio cyfanswm o £3.5 miliwn o gyllid Adeiladau Rhanbarthol. Arweiniodd hyn at greu 26 o welyau newydd o ddarpariaeth ranbarthol ar gyfer plant ag anghenion cymhleth a darparwyd cymorth i 62 o blant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth. Ers hynny, rydym wedi dyrannu dros £23 miliwn yn y maes hwn ac yn parhau i dderbyn cynigion drwy'r Gronfa Tai â Gofal. Bydd hyn yn darparu cyfanswm o 96 gwely arall, o'r rhain mae 5 cartref eisoes yn gweithredu gyda 15 gwely. Gan ategu'r dull hwn, mae'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cynnwys buddsoddiad sylweddol o tua £18 miliwn y flwyddyn i gefnogi teuluoedd i aros gyda'i gilydd yn ddiogel a darparu cefnogaeth therapiwtig i blant â phrofiad o fod mewn gofal.

Rydym wedi parhau i fuddsoddi'n helaeth yn ein cynllun maethu cenedlaethol, Maethu Cymru, i wella gallu gwasanaethau maethu awdurdodau lleol i recriwtio a chadw gofalwyr maeth.

Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn derbyn yr un gefnogaeth â gofalwyr maeth prif ffrwd a thrwy Ymrwymiad Cenedlaethol Maethu Cymru rydym yn gweithio tuag at sicrhau bod pecyn a gytunwyd o hyfforddiant, cefnogaeth a chymorth ariannol ar gael yn barhaus i'r holl ofalwyr maeth sy'n berthnasau drwy bob un o'r 22 o asiantaethau maethu awdurdod lleol yng Nghymru.

Taith yw hon, a dyma fan cychwyn y daith honno, a byddwn yn mynd ati'n barhaus i adolygu a diweddarau ein gwaith er mwyn sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â'r pryderon a nodwyd gan bobl ifanc gan sicrhau ar yr un pryd bod ein gwaith yn gydnaws â'r Cynllun Plant a Phobl Ifanc. Mae elfennau amrywiol o waith ar y gweill ac ar wahanol gamau o ran aeddfedrwydd, ac rwy'n hyderus y byddant yn sicrhau gwell canlyniadau i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

Rôl Llywodraeth Cymru fel rhiant, a nain a thaid, corfforaethol

Yr amserlen ar gyfer cryfhau Cod Ymarfer Llywodraeth Cymru ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a phlant sy'n cael eu lletya gan ei fod yn cyfeirio at rianta corfforaethol. At hynny, byddem yn croesawu gwybodaeth am unrhyw gamau ychwanegol y gall Llywodraeth Cymru

eu cymryd i gefnogi Gofalwyr sy'n Berthnasau er mwyn cydnabod y rôl bwysig y maent yn ei chwarae.

Byddwn yn datblygu drafft o'r bennod bwrpasol ar Rianta Corfforaethol o fewn Cod Ymarfer Rhan 6, eleni. Bydd y bennod yn nodi'n gliriach ddyletswyddau i rieni corfforaethol ac yn cefnogi dull strategol cryfach ar gyfer rhianta corfforaethol. Byddwn yn ymgysylltu â'r holl randdeiliaid wrth ddatblygu'r bennod a byddwn yn rhannu'r drafft gyda phlant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal i gael eu mewnbwn. Bydd y bennod yn rhan o ddiweddariad ehangach o God Ymarfer Rhan 6 a ddaw i rym cyn diwedd Tymor y Senedd.

Mae Llywodraeth Cymru yn gwerthfawrogi'r rôl y mae gofal gan berthnasau yn ei gynnig. Bydd rhoi'r cyfle i blentyn fyw gydag aelod o'r teulu neu ffrind agos, pan na all ei rieni ofalu amdano, yn gwneud gwahaniaeth enfawr i fywyd plentyn.

Fel rhan o'n gwaith i ddiwygio gwasanaethau plant yng Nghymru yn sylweddol, mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Grŵp Arbenigol ar Warcheidiaeth Arbennig a fydd yn datblygu dull gwell a chyson sy'n seiliedig ar anghenion o gefnogi teuluoedd Gwarcheidiaeth Arbennig ledled Cymru. Mae gan y grŵp hwn gynrychiolaeth o'r sector statudol a'r trydydd sector ochr yn ochr â defnyddwyr gwasanaethau ac fel rhan o'i waith bydd yn edrych ar ffyrdd o gasglu barn plant a phobl ifanc. Y bwriad yw ehangu cwmpas y grŵp hwn maes o law i edrych ar y defnydd o ofalwyr maeth sy'n berthnasau yng Nghymru a'r cymorth sydd ar gael iddynt.

Yn ogystal, mae Maethu Cymru wedi ymrwymo i sicrhau bod gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn derbyn yr un gefnogaeth â gofalwyr maeth prif ffrwd ac mae wedi lansio ei ymrwymiad cenedlaethol sy'n becyn a gytunwyd o hyfforddiant, cefnogaeth a gwobrau ar gael yn barhaus i bob gofalwr maeth (prif ffrwd a'r rhai sy'n berthnasau) yng Nghymru drwy bob un o'r 22 o asiantaethau maethu awdurdod lleol yng Nghymru.

Mae Maethu Cymru wedi ymrwymo hefyd i sicrhau bod gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn derbyn yr un cymorth ariannol â gofalwyr maeth prif ffrwd. Un o nodau ein gwaith presennol ar ffioedd a lwfansau yw sicrhau cysondeb, ochr yn ochr ag elfennau eraill y cymorth ariannol i bob gofalwr maeth cymeradwy. Ar hyn o bryd mae pob gofalwr maeth cymeradwy ledled Cymru (gan gynnwys gofalwyr maeth prif ffrwd a gofalwyr maeth sy'n berthnasau) yn cael eu talu isafswm lwfans cenedlaethol i ddiwallu anghenion plant yn eu gofal. Yn ogystal, mae pob awdurdod lleol yn talu lwfans / ffi uwch i ofalwyr maeth prif ffrwd.

Trwy Maethu Cymru a thrwy gysoni gwaith ar ffioedd a lwfansau, rydym yn ceisio sicrhau bod lwfans / ffi uwch ar gael i bob gofalwr maeth cymeradwy (gan gynnwys gofalwyr maeth prif ffrwd a gofalwyr maeth sy'n berthnasau) ar yr amod eu bod yn cael eu hasesu ac yn bodloni'r meini prawf cymhwystra fel y nodir yn y polisi cymhwystra ar gyfer lwfans uwch.

Mae'r fframwaith cyfreithiol presennol, o dan Reoliadau Paneli Maethu (Sefydlu a Swyddogaethau) (Cymru) 2018, yn ei gwneud yn ofynnol i ofalwyr maeth sy'n berthnasau gyrraedd yr un safon o addasrwydd i faethu â gofalwyr prif ffrwd. Yr unig wahaniaeth i ofalwyr maeth sy'n berthnasau yw eu bod yn cael eu cymeradwyo i fod yn ofalwr maeth i blentyn penodol o dan y rheoliadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru yn ymwybodol bod llawer o ymarferwyr, paneli a phenderfynwyr wedi cael trafferth gydag elfen addas i'r diben y fframwaith rheoleiddio presennol ar gyfer gofal maeth gan rai sy'n berthnasau.

I gynorthwyo'r sector maethu, mae Llywodraeth Cymru wrthi'n cynnal ymarfer cwmpasu i ystyried newidiadau deddfwriaethol y gellid eu cyflwyno fel y gellir canfod ffordd ymlaen amgen ac sy'n fwy 'addas i'r diben' ar gyfer asesu gofalwyr sy'n berthnasau.

Digartrefedd

Diweddariad ar sut y bydd yr iteriad nesaf o [Bapur Gwyn Llywodraeth Cymru ar roi diwedd ar ddigartrefedd yng Nghymru](#) yn mynd i'r afael ag anghenion plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal, gan gynnwys rhieni biolegol sydd â phrofiad o fod mewn gofal. Fe fyddwch yn ymwybodol bod [data Llywodraeth Cymru](#) yn dangos bod 315 o'r rheini a oedd yn gadael gofal yn ddigartref yng Nghymru yn 2022-23, sef cynnydd sylweddol ers 2020-21. Fel y gwyddoch, hefyd, mae'r ffigurau hyn yn cyfeirio at bobl ifanc hyd at 25 oed yn cael eu cefnogi'n weithredol gan eu hawdurdod lleol fel rhai sy'n gadael gofal ar yr adeg yr adroddwyd am eu digartrefedd. Rydym yn nodi bod [Adolygiad gan Grŵp Arbenigol Llywodraeth Cymru](#) wedi gwneud argymhelliad penodol, a bod y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, hefyd wedi [dweud](#) y dylid creu "chweched categori o'r enw 'blaenoriaeth resymol' ar gyfer pobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal ni waeth beth fo'u statws digartrefedd, er mwyn eu hatal rhag mynd i mewn i'r system ddigartrefedd i gael mynediad at dai cymdeithasol". A allwch chi gadarnhau y bydd hyn yn cael ei roi ar waith?

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ein Papur Gwyn ar roi diwedd ar ddigartrefedd ddiwedd y llynedd ac yn ddiweddar fe wnaethom gyhoeddi ein [dadansoddiad o'r ymatebion](#) a gafwyd i'r ymgynghoriad hwnnw. Mae'r cynigion yn y Papur Gwyn wedi'u gwreiddio o fewn cyfrifoldebau rhianta corfforaethol ac mae ganddynt botensial enfawr i drawsnewid profiad pobl ifanc ac yn enwedig pobl sy'n gadael gofal, sy'n profi digartrefedd neu mewn perygl o fod yn ddigartref. Ni allwn nodi cynnwys unrhyw ddeddfwriaeth yn y dyfodol ar hyn o bryd, ond rydym wedi ymrwmo i sicrhau bod anghenion y rhai sy'n gadael gofal yn cael eu blaenoriaethu yn y gwaith hwnnw a byddwn yn parhau i ymgysylltu â rhanddeiliaid i gyflawni'r nod hwn.

Cyflawni canlyniadau strategaethau i gefnogi plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal
Pa gamau y mae eich Llywodraeth yn bwriadu eu cymryd i gryfhau'r mecanweithiau ar gyfer *cyflwyno* strategaethau presennol sy'n effeithio ar blant sydd â phrofiad o fod mewn gofal? Er enghraifft, y targed cenedlaethol yn strategaeth 2016, sef [codi uchelgeisiau a chyrraedd addysgol plant sy'n derbyn gofal](#) oedd codi cyrraedd plant ifanc 15 oed sy'n derbyn gofal yng Nghyfnod Allweddol 4 o'r trothwy cynwysedig Lefel 2 o 17% yn 2014 i 25% yn 2016. Yn ôl y [ffigurau cyhoeddedig](#) diweddaraf o 2019, roedd y ganran wedi aros ar 17% bryd hynny.

Mae ein uchelgeisiau ar gyfer addysg yng Nghymru wedi'u nodi yn *Cenhadaeth ein cenedl: safonau a dyheadau uchel i bawb*. Maent yn cynnwys ymrwymiad i degwch o ran deilliannau mewn addysg ar gyfer *pob* plentyn a pherson ifanc yng Nghymru.

Rydym yn parhau i fod wedi ymrwmo i wella deilliannau addysgol i blant â phrofiad o fod mewn gofal, gan gydnabod pwysigrwydd edrych yn gyfannol ar eu hanghenion yn yr ysgol. Rydym eisiau canolbwyntio hefyd ar gynnydd ar hyd llwybr dysgu'r plentyn ei hun ac ar allu'r plentyn i feithrin perthnasoedd cadarnhaol gydag oedolion a'u cyfoedion. Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg yn ystyried y pwyntiau a wnaed gan y bobl ifanc yn y drydedd Uwchgynhadledd Profiad o Ofal ym mis Mawrth. Aethant ati'n huawdl iawn i gyfleu eu syniadau ar sut y gellid gwella'r system addysg ar gyfer dysgwyr sydd â phrofiad o fod mewn gofal.

Mae plant â phrofiad o fod mewn gofal yn wynebu mwy o risg o broblemau iechyd meddwl, felly rhaid mynd i'r afael â hyn mewn modd lle gallant gael y canlyniadau gorau posibl. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid sylweddol drwy elfen derbyn gofal y Grant Datblygu Disgyblion (PDG) i gefnogi'r amcan hwn. Mae hyn yn cael ei ategu gan y dull ysgol gyfan o ymdrin ag iechyd meddwl a llesiant, sy'n parhau i fod yn flaenoriaeth allweddol i Lywodraeth Cymru.

Mae ein hymrwymiad i addysg pobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn cyd-fynd ag amrywiaeth o gefnogaeth mewn ysgolion ac ar gyfer addysg ôl-16. Mae'r Grant Datblygu Disgyblion yn cynnwys £5.7 miliwn o gyllid yn 2023-24 i gefnogi yn benodol plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn yr ysgol. Nod y cyllid yw gwella deilliannau addysgol drwy leihau'r rhwystrau y maent yn aml yn eu hwynebu i gyflawni eu potensial llawn.

Rydym wedi darparu £1.2 miliwn i awdurdodau lleol dros y tair blynedd diwethaf i roi cynllun peilot o'r Model Ysgolion Rhithwir (VSM) ar waith i wella deilliannau addysgol i blant sydd â phrofiad o fod mewn gofal. Rydym yn gwerthuso'r cynllun peilot ac yn disgwyl i'r adroddiad terfynol gael ei gyhoeddi erbyn mis Mawrth 2025. Bydd y canfyddiadau'n dylanwadu ar y broses o ddatblygu polisiâu yn y dyfodol ac ar gyfeiriad strategol cymorth ar gyfer addysg plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal.

Mae cynllun peilot y Model Ysgolion Rhithwir yn ategu darpariaethau eraill mewn awdurdodau lleol sy'n cefnogi addysg plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal. Mae'r rhain yn cynnwys rolau Pennaeth Ysgol Rithwir a Chydlynnydd Addysg Plant sy'n Derbyn Gofal; Cynlluniau Addysg Personol; cefnogaeth academaidd ychwanegol a systemau bugeiliol cryf sydd wedi'u teilwra i anghenion plant â phrofiad o fod mewn gofal. Mae gan bob coleg yng Nghymru dîm gwasanaethau myfyrwyr i ddarparu cymorth llesiant, cymorth ymarferol a chymorth ariannol i helpu dysgwyr i gyflawni eu potensial ôl-16. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu amrywiaeth o gymorth ariannol hefyd i alluogi dysgwyr sydd â phrofiad o fod mewn gofal i barhau â'u hastudiaethau mewn Sefydliadau Addysg Bellach.

Gweithlu gofal cymdeithasol i blant

Pa gamau ychwanegol y bydd eich Llywodraeth yn eu cymryd i sicrhau bod yna weithlu gofal cymdeithasol plant sy'n addas at y diben – a'ch disgwyliadau o ran rôl awdurdodau lleol a Gofal Cymdeithasol Cymru - yn hyn o beth. Fe fyddwch yn ymwybodol bod yna, yn 2022, 639 o swyddi gweigion, mewn timau gwaith cymdeithasol plant ledled Cymru, ac ym mis Medi 2023, roedd 17.5% o weithwyr cymdeithasol gwasanaethau plant yn cael eu cyflogi gan asiantaeth.

Rydym yn ymwybodol iawn bod y gweithlu gofal cymdeithasol yn wynebu heriau o ran recriwtio a chadw, ac mae Llywodraeth Cymru, Gofal Cymdeithasol Cymru (GCC), sefydliadau gofal cymdeithasol a chyflogwyr yn cydweithio i fynd i'r afael â'r materion hyn. Mae angen dull cyfannol er mwyn sicrhau bod digon o staff â'r sgiliau cywir i ddiwallu anghenion oedolion, plant a phobl ifanc. Mae'r llywodraeth a GCC yn cydweithio ag awdurdodau lleol i fynd i'r afael ag anghenion y gweithlu a sicrhau cyfleoedd hyfforddi digonol.

Mae'r Rhaglen Datblygu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol drwy GCC yn cefnogi awdurdodau lleol gyda'u mentrau 'datblygu eich rhai eich hunain'. Mae hyn yn rhoi cyfleoedd i weithwyr ddilyn cwrs gwaith cymdeithasol wrth weithio. Mae nifer y myfyrwyr "datblygu eich rhai eich hunain" yn parhau i godi (6% yn uwch yn 2022-23 a disgwylir ffigurau wedi'u diweddarau ar gyfer 2023-24 ym mis Mehefin). Mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi £10 miliwn yn y fwsariaeth i weithwyr cymdeithasol i wneud y radd mewn gwaith cymdeithasol yn gyraeddadwy yn ariannol i'r rhai sydd ar lwybr astudio Sefydliad Addysg Uwch. Mae'r data

cychwynnol ar y fwrsariaeth i weithwyr cymdeithasol yn dangos bod 50% yn fwy o ôl-raddedigion yn dilyn y cwrs yn 2023-24, a bod twf o 13% yn gyffredinol yn niferoedd israddedigion ac ôl-raddedigion. Fodd bynnag, mae'n rhaid i ni gofio y gall hyfforddiant gwaith cymdeithasol gymryd rhwng 3 a 6 blynedd i'w gwblhau. Rydym yn cynnal ein cefnogaeth i gyflogwyr sydd â diddordeb mewn recriwtio gweithwyr cymdeithasol rhyngwladol mewn ffordd foesebol a chynaliadwy. Fe wnaeth tipyn dros 100 o weithwyr cymdeithasol rhyngwladol gais i gofrestru â chofrestr Gofal Cymdeithasol Cymru y llynedd, ac mae'r cynnydd hwn yn parhau.

Mae plant a phobl ifanc yn aml yn dweud wrthym eu bod yn profi newidiadau aml mewn gweithwyr cymdeithasol. Ar hyn o bryd mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn arwain gwaith sy'n canolbwyntio ar delerau ac amodau i weithwyr cymdeithasol, gan gynnwys edrych ar y dulliau cenedlaethol, er enghraifft atebion digidol a llwyth achosion. Rydym yn gwybod bod llwyth achosion yn un o'r prif faterion sy'n rhoi pwysau ar weithwyr cymdeithasol, ond maen nhw'n symptom o bwysau ehangach y gweithlu ac ni ellir edrych arnynt fel rhywbeth ar wahân. Bydd y darn hwn o waith yn ceisio cefnogi a denu unigolion i'r proffesiwn, ond hefyd lleihau lefel y staff cymwys sy'n symud rhwng awdurdodau lleol oherwydd amrywiadau o ran telerau ac amodau.

Mae'r Gymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol (ADSS) yn arwain ar "Addewid Cymru Gyfan – Sefydlogi Asiantaethau Recriwtio Plant" lle daethant ag awdurdodau lleol ynghyd i ddatblygu Memorandwm Cydweithio i Gymru. Mae'r addewid yn edrych ar bennu cyfraddau cyflog cyson ar gyfer asiantaethau ledled Cymru, a chyfres o egwyddorion y bydd awdurdodau lleol yn eu haddasu wrth gyflogi gweithlu asiantaeth. Mae gwybodaeth ADSS yn dangos gostyngiad yn y defnydd o weithwyr asiantaeth yng ngwasanaethau'r Awdurdod Lleol rhwng 1 Gorffennaf 2023 a 1 Ionawr 2024, (o 320 ym mis Hydref 2023 i 280 ym mis Ionawr 2024). Roedd yn gadarnhaol hefyd bod cynnydd yn nifer y staff asiantaeth a oedd yn trosglwyddo i swyddi parhaol (27 o weithwyr asiantaeth yn yr un amserlen). Mae'r gwaith hwn yn parhau i gynyddu.

Mae GCC wedi ymgorffori "Gofalwn Cymru", yr ymgyrch genedlaethol gyntaf i godi proffil gyrfaoedd ym maes gofal cymdeithasol, y blynyddoedd cynnar, gofal plant a chwarae, ym mhob agwedd ar ei waith i helpu i ddenu, recriwtio a chadw gweithwyr yn y sector. Mae wedi datblygu cynlluniau wedi'u targedu ar gyfer proffesiynau sy'n profi prinder staff a'r rhai sy'n ei chael yn anodd recriwtio, gan gynnwys gwaith cymdeithasol.

Mae llesiant y sector yn flaenoriaeth a dylai fod yn sail i'n holl bolisiau. Yn ddiweddar, fe wnaethom ymestyn y cynnig cymorth iechyd meddwl am ddim (Canopi) i'r gweithlu gofal cymdeithasol a oedd ar gyfer iechyd yn unig yn wreiddiol. Mae Canopi wedi nodi cynnydd yn nifer y staff gofal cymdeithasol sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac rydym yn archwilio sut y gallwn gefnogi Canopi ymhellach i ddarparu'r cynnig llawn i'r gweithlu gofal cymdeithasol. Byddwn yn parhau hefyd i ariannu'r gwaith o ddarparu Gwasanaeth Cefnogaeth gan Gymheiriaid BASW, sy'n cynnig cefnogaeth am ddim gan gymheiriaid i weithwyr cymdeithasol, gan ganiatáu iddynt reoli materion sy'n ymwneud â gwaith, a datblygu eu gyrfa drwy gael cyngor a chefnogaeth gan gydweithwyr cymdeithasol mwy profiadol.